

louis le roy: idealist, realist of . . . . modeverschijnsel?

Het adagium van Le Roy luidt: 'Breng het groen, de diversiteit van de natuur, terug naar de mens, dat wil zeggen naar diens woning'. Ik ervaar zelf dat ik met mijn gezin de directe omgeving van het huis met z'n wildtuin in ontwikkeling vaker en beter beleef dan een aantal prachtige wandelgebieden die slechts enkele kilometers van ons huis liggen. We komen er geregeld, maar we komen er als bezoekers van iets waarbij de betrokkenheid minder is dan bij onze eigen wildtuin. Le Roy wil het groen terugbrengen naar de mens, die dan tevens de toestemming krijgt om mee te oordelen over de vegetatie die voor zijn huis als gemeentelijke groenstrook is aangelegd.

De naam van Louis Le Roy wordt vaak uitsluitend in verband gebracht met alternatieve bermen en alternatieve tuinen. Daarnaast wordt hij afwisselend afgeschilderd als een idealist, als een realist, of als een 'modeverschijnsel'. Het lijkt zinvol in dit artikel te proberen enig zicht te krijgen op de situatie. Deze beschouwing wil een commentaar zijn; een commentaar waarin ik zal trachten mijn kritiek op het rapport van Vanderveken te formuleren en indrukken te geven naar aanleiding van mijn kennismaking met de ideeën van Le Roy.

relatie mens en natuur

Volgens de auteurs van het rapport-Vanderveken kan 'de bedoeling van dit rapport niet zijn de visie of ideeën die ten grondslag liggen aan de tuinen van Le Roy te weerleggen', hoewel . . . 'scherpe tegenstellingen of onwaarheden helaas zullen moeten worden aangetoond' . . . Wat betreft de tegenstellingen moet ik zeggen dat ik het gevoel heb, dat deze in het rapport kunstmatig worden opgeroepen. Le Roy heeft niets tegen heemparken of parken. Hij vindt alleen dat het ook anders kan en met meer effect. Hij gebruikt zijn vegetaties namelijk met een doel. Het gaat Le Roy primair om het herstel van de relatie tussen de mens en diens natuurlijke milieu. De mens heeft dit natuurlijk leefmilieu vervangen door een 'dood' milieu van flats, asfaltwegen, auto's, machines, industrie; het werk van Le Roy is gericht op het terugbrengen van de mens naar diens natuurlijke leefmilieu. Hij wil de menselijke stenen cultuur vergezeld doen gaan van vegetaties waarin de mens (de mondige mens) met het aangebrachte groen zijn eigen weg bepaalt. Het plan Leeuwenborg, nieuwbouwwijk van de stad Groningen, is een prachtig voorbeeld van dit streven. Daar is thans een structuur opgezet die de visie van Le Roy realiseert.

rechtlijnig ontwerpen

Vanderveken stelt dat Le Roy achter de feiten aanloopt, want . . . 'de tendens alles rechtlijnig te ontwerpen is door de meeste vormgevers reeds verlaten'. Wie om zich heen kijkt weet dat dit onjuist is. Nog steeds verrijzen strakke vierkante flats, stenen klompen temidden van wegnetten, waar alles vlak en rechtlijnig is. Van een spel met ronde en vierkante of rechte thema's bij aanleg van wegen, bij huizenbouw, bij groenstroken, is geen sprake. Hoog-laagverschillen worden weggewerkt in plaats van gebruikt.

primeur?

Vanderveken betreurt het, dat in het werk van Le Roy als primeur wordt gezien, wat z.i. als ingetrapt deur herkend had moeten worden. Afgezien van de relatieve waarde van een primeur, verdient deze tegenwerping wel aandacht, omdat een wezenlijk kenmerk van Le Roy m.i. onder tafel geschoven wordt. Wan-

neer Vanderveken wil zeggen dat de idee van de wildtuin niet nieuw is, akkoord. Er waren veel eerder wildtuinen met hoog-laagverschillen, met stenen, met kronkelpaadjes, met weinig of geen gras. Deze tuinen werden echter als unicum gezien, als iets bijzonders, als iets waar een 'gewoon' mens niet aan hoefde te beginnen. Het gaat Le Roy om die gewone mens, om de stadsbewoners en om de mens buiten de stad. Daar ligt, als u wilt, de primeur.

rommeltje?

Vanderveken verwijt Le Roy dat hij geen methode heeft, slechts vormgever is, nooit in de plantengroei wil ingrijpen, niet wil bemesten, niet uitzaait enz. Conclusie van Vanderveken: en dus wordt het een troep. Daar ligt exact de kern van het misverstand.

Het is de bedoeling van Le Roy in het geheel niet om zonder meer alles maar te laten groeien en aan het toeval over te laten. Integendeel, in de opzet van Le Roy brengt de mens structuren aan, hij start vegetaties, beplant en zaait. Le Roy streeft daarbij niet naar statische situaties, zoals bv. in heemparken, waar volgens Vanderveken alles geordend, het bedje voor de planten gespreid is. Nee. In de door Le Roy opgezette vegetaties is sprake van een dynamisch evenwicht, waar alles in beweging is, waar soms soorten verdwijnen, soms een boom actief wordt ingeplant, nieuwe kiemlingen zichtbaar worden. Een dynamisch evenwicht waarin de mens ook een plaats heeft, niet als iemand die voortdurend met schoffel en grasmaaier zijn tuin te lijf gaat, maar veel eerder als toeschouwer en gast, hier en daar bijsturend, zijn tuinarbeid tot een minimum reducerend.

bezorgdheid

Vanderveken verwijt Le Roy een te eenvoudige voorstelling van zaken. M.i. ten onrechte. De boven beschreven visie van Le Roy om niet de enkeling maar zeer velen te betrekken bij een natuurlijk leefmilieu en als het ware te onttrekken aan de invloed van een te kunstmatig leefmilieu, vloeit voort uit bezorgdheid. En dat is niet de bezorgdheid waarom de gele papaver hier niet en daar wel wil groeien; het is de door velen gedeelde bezorgdheid over de mens en diens vermogen

zich voor goed af te sluiten van een meer natuurlijke leefruimte.

Le Roy heeft ooit gezegd: 'Ik herken, ik concludeer en ik antwoord'. Dit moge rhetorisch klinken. Ik heb het idee gekregen, dat Le Roy zich in een duidelijke positie heeft gesteld door zichzelf te tekenen als iemand die een antwoord zoekt op onze steencultuur.

- De huidige leefruimte is éénvormig; het antwoord van Le Roy is diversiteit.
- De huidige leefruimte is vlak; het antwoord van Le Roy is consequente toepassing van hoog-laagverschillen.
- De huidige leefruimte wordt gekenmerkt door monocultures; het antwoord is bevordering van kleinschalige leefsituaties.
- De huidige leefruimte is afgesloten en statisch (parken); het antwoord van Le Roy is de creatie van open vegetatiesystemen waarin verandering in begroeiing mogelijk is en waar bovenal de mens toegang heeft, zo van uit zijn huis. En dan niet om daar weer van alles te moeten 'doen', maar gewoon om te genieten en steeds weer terug te keren. Vanuit de herkenning, dat de haastige en moderne mens zich meer en meer van zijn natuurlijke situatie ontkoppelt, gaat Le Roy aan het werk; hij probeert antwoord te formuleren op een andere manier dan de Vandervekens tot nu toe hebben gedaan.

Le Roy zet zich niet af tegen de fantastische plantenkennis, die blijkbaar aanwezig is in Den Haag. Maar vanuit de bovengeschetste bezorgdheid, motor achter het denken en handelen van Le Roy, zal hij een vraag stellen. Wat doen we met die kennis en met het natuurgebied van Wassenaar tot Monster en van Kijkduin tot Rijswijk, terwijl daaromheen vormloze klompen steen temidden van asfalt en voortrazende blikken dozen per dag toeneemt? Wat is de reële waarde van dit gebied in termen van een evenwichtige groei van de mens in diens dagelijks leefmilieu?

Vanderveken geeft zelf aan dat de 'wetenschappelijke excursies' steeds minder bezocht worden. Daarmee wordt dit gebied niet minder waardevol, maar het functioneert kennelijk niet voor de mens van alle dag. En als de stad dan gewoon doorgaat met z'n stenen monocultuur komt Le Roy in protest. Hij wacht niet langer af. Hij inventariseert niet. Hij houdt geen excursies waarbij de leek voorgoed een minderwaardigheidscomplex wordt bezorgd met latijnse namen. Le Roy

antwoordt op zijn manier. Zonder boswachters, maar met mensen die hij primair een stuk betrokkenheid wil laten ervaren met een door die mensen ontwikkeld stuk vegetatie. Dan is de kennis van twintig of duizend plantennamen niet wezenlijk belangrijk. Le Roy zegt: *'Niet iedereen verzamelt postzegels, maar iedereen schrijft wel brieven'*.

empirisch werken

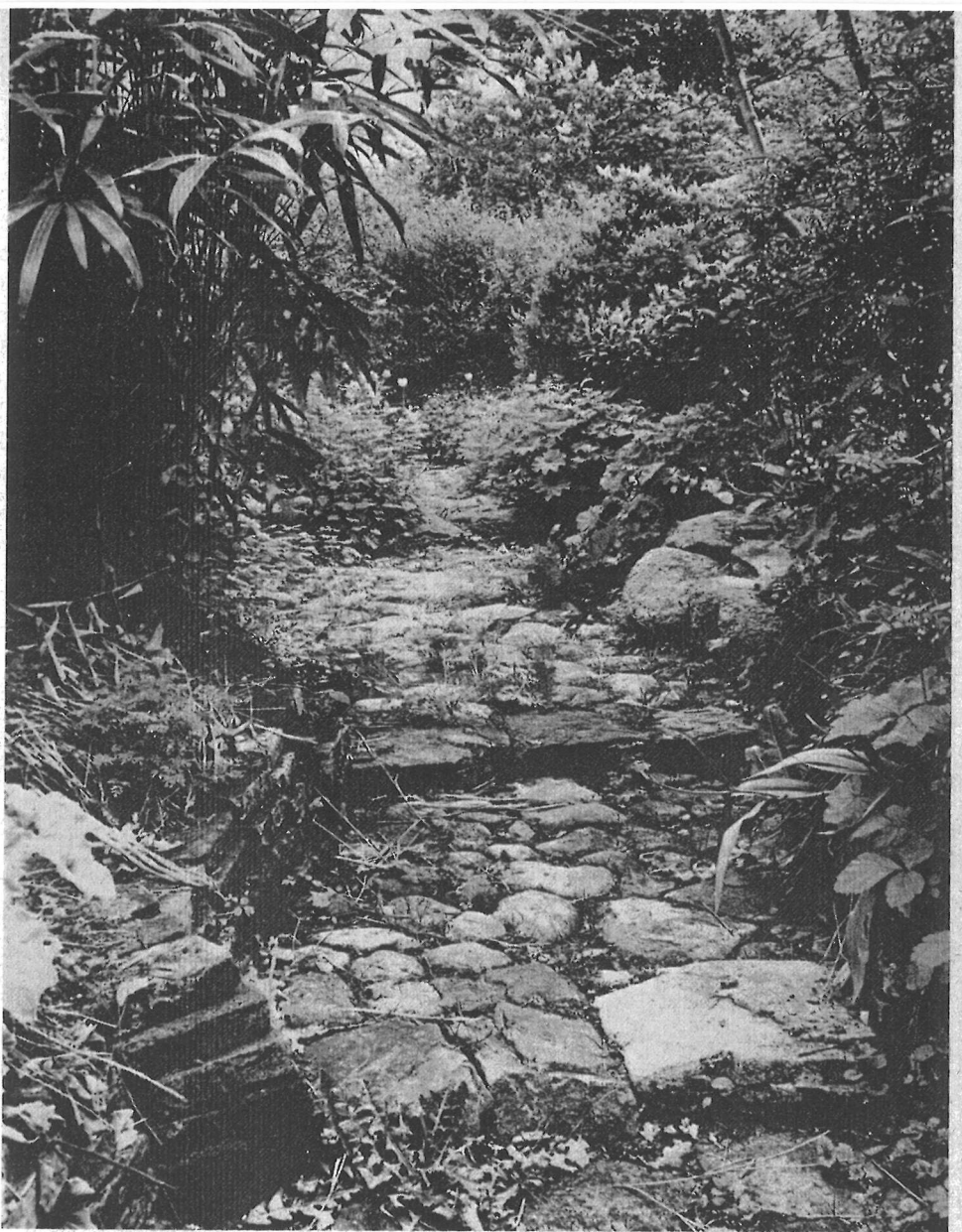
De door Le Roy gestarte vegetaties zijn niet willekeurig ontstaan. Hij heeft het bestaan van talloze ecologische processen en wetmatigheden leren herkennen en toepassen. Hij maakt gebruik van bestaande ecologische kennis en integreert die op zijn manier: bodemgesteldheid in combinatie met licht-schaduw-werking; hooglaag verschillen in combinatie met droogvochtigheidsverschillen; concurrentie tussen plantengroepen; de rol van slakken en insecten. Le Roy gaat empirisch te werk. Als vormgever, als kunstenaar. Hij ziet al werkende mogelijkheden om soorten te planten, verhogingen en structuren aan te brengen. Het gaat Le Roy daarbij om de mens in relatie tot diens omgeving, maar hij heeft geen laatste antwoord. In de opvattingen van Le Roy is de mens voortdurend bezig zich te vormen en ervaringen op te doen. Maar vaker in een niet wezenlijk bij hem behorende leefruimte. De mens, die met zijn eigen vegetatie begint (en of dit nu de eigen tuin is of een gemeentelijke groenstrook is niet interessant), zal in het begin actief zijn. Daarna steeds minder. Hij wordt zoals gezegd toeschouwer en gast met een grote mate van betrokkenheid bij hetgeen om hem heen gebeurt. Met een minimaal energieverbruik; zonder wetten, die hem iedere week met schoffel en maaier de tuin in drijven om de vegetatie te lijf te gaan. Waarmee ook weer niet gezegd wil zijn dat nu persé alle gras verwijderd zou moeten worden, maar het komt wel in discussie; de groene biljartlakens, waarop eens in de twee of drie weken een motormaaier z'n werk doet, zullen niet zonder meer ontstaan.

idealist, mode, realist?

Le Roy: een idealist?, een mode?, een realist?.

U mag kiezen. Eén ding is duidelijk; concreet zichtbaar: Le Roy heeft veel in gang gezet: projecten, ideeën, discussies, controversen tussen voor- en tegenstanders en bovendien een aantal beplantingen en vegetaties, die het aanzien meer dan waard zijn. Ik hoop dat ook de visie, die achter zijn projecten schuil gaat, meer en meer zichtbaar zal worden.

Dr. J. S. Wassenaar

Tuin van Le Roy in Oranjewoud. (Foto Willem Diepraam).

Project Sjanghaldreef in Overvecht, Utrecht (zie pag. 64)

